TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2010. gada 3. jūnijā *

Lieta C-258/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 13. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 18. jūnijā, tiesvedībā

Ladbrokes Betting & Gaming Ltd,

Ladbrokes International Ltd

pret

Stichting de Nationale Sporttotalisator.

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), tiesneši P. Linda [*P. Lindh*], A. Ross [*A. Rosas*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretāre R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 12. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Ladbrokes Betting & Gaming Ltd* un *Ladbrokes International Ltd* vārdā — V. Hoings [*W. Hoyng*] un M. Melenbelts [*M. Meulenbelt*], *advocaten*, kurus pilnvarojuši — S. Kons [*S. Kon*] un M. Evanss [*M. Evans*], *solicitors*,

— *Stichting de Nationale Sporttotalisator* vārdā — E. Peinakers Hordeiks [*E. Pijnacker Hordijk*], J. van Manens [*J. van Manen*] un M. van Visens [*M. van Wissen*], *advocaten*,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*], kā arī M. de Hrāfe [*M. de Grave*] un I. de Frīss [*Y. de Vries*], pārstāvji,

— Beļģijas valdības vārdā — A. Ibēra [*A. Hubert*] un L. van den Bruka [*L. Van den Broeck*], pārstāves, kurām palīdz P. Fleminks [*P. Vlaemminck*], *advocaat*,

— Dānijas valdības vārdā — J. Berings Līsbergs [*J. Bering Liisberg*] un V. Pasternaka Jorgensena [*V. Pasternak Jørgensen*], pārstāvji,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un B. Kleins [*B. Klein*], pārstāvji,

— Grieķijas valdības vārdā — A. Samoni-Randu [*A. Samoni-Rantou*], O. Pacopulu [*O. Patsoupulou*] un M. Tasopulu [*M. Tassopoulou*], pārstāves,

— Spānijas valdības vārdā — F. Diess Moreno [*F. Díez Moreno*], pārstāvis,

— Austrijas valdības vārdā — K. Pezendorfere [*C. Pesendorfer*], pārstāve,

— Somijas valdības vārdā — A. Gimareša-Purokoski [*A. Guimaraes-Purokoski*], pārstāve,

— Norvēģijas valdības vārdā — P. Venneross [*P. Wennerås*] un K. Moe Vintere [*K. Moe Winther*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — E. Traversa [*E. Traversa*], A. Neijenhaiss [*A. Nijenhuis*] un S. Noe [*S. Noë*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2009. gada 17. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par EKL 49. panta interpretāciju.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp fondu *Stichting de Nationale Sporttotalisator*, kas dibināts saskaņā ar Nīderlandes tiesībām (turpmāk tekstā — "*De Lotto*"), un Apvienotajā Karalistē dibinātajām sabiedrībām *Ladbrokes Betting & Gaming Ltd* un *Ladbrokes International Ltd* (turpmāk tekstā — "*Ladbrokes* sabiedrības") saistībā ar šo sabiedrību iespējamo pretlikumīgo rīcību Nīderlandes azartspēļu tirgū.

Atbilstošās tiesību normas

3 Azartspēļu likuma (*Wet op de kansspelen*, turpmāk tekstā — "*Wok*") 1. pantā ir paredzēts:

"Atbilstoši šā likuma Va sadaļas noteikumiem ir aizliegts:

a. nodrošināt piedāvājumu pretendēt uz balvām un prēmijām, ja uzvarētāja noteikšanu nosaka nejaušība, kuru lielākoties dalībnieks nevar izšķiroši ietekmēt, ar nosacījumu, ka saskaņā ar šo likumu nav piešķirta atļauja;

b. piedalīties piedāvājumā a) apakšpunkta izpratnē, kurš saskaņā ar šo likumu ir nodrošināts bez atļaujas, vai veicināt līdzīgu piedāvājumu ārpus Nīderlandes Karalistes kādā citā Eiropas [Savienības] dalībvalstī, vai publicēšanas vai izplatīšanas nolūkā uzglabāt tam noteiktus dokumentus; [..]."

4 *Wok* 16. pantā ir noteikts:

"1. Tieslietu ministrs un labklājības, veselības un kultūras lietu ministrs, juridiskai personai ar pilnīgu tiesībspēju var piešķirt atļauju organizēt sporta derības pašas noteiktā periodā, ņemot vērā bezpeļņas organizāciju intereses, it īpaši sporta un fiziskās audzināšanas, kultūras, sabiedrības labklājības un iedzīvotāju veselības jomā.

2. No derību [..] organizēšanas iegūtie ienākumi tiek izlietoti mērķiem, kurus juridiskā persona vēlas sasniegt, organizējot un vadot ar sporta pasākumiem saistītas derības.

3. Vismaz 47,5 % no kopējiem ieņēmumiem, kas iegūti no azartspēlēm, kuras organizētas saskaņā ar šo nodaļu un IVa sadaļu, un kas tiek aprēķināti, par pamatu ņemot kalendāro gadu, tiek piešķirti laimestu izmaksai. [..]"

5 *Wok* 21. pantā ir paredzēts:

"1. 16. pantā minētie ministri izdod noteikumus attiecībā uz atļaujām saistībā ar sporta pasākumiem saistītu derību organizēšanu.

2. Šie noteikumi galvenokārt attiecas uz:

a. organizējamo derību skaitu;

b. veidu, kā tiek noteikti rezultāti, un laimestu shēmām;

c. ar derību organizēšanu saistīto izmaksu pārvaldīšanu un segšanu;

d. no organizētajām derībām gūto ienākumu izlietošanu;

e. juridiskās personas statūtiem;

f. iestāžu kontroli saistībā ar atbilstību tiesiskajam regulējumam;

g. juridiskās personas ikgadējās atskaites par darbībām un finanšu rezultātiem, kas izriet no derību organizēšanas, iesniegšanu un publicēšanu."

Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

6 Nīderlandes tiesiskais regulējums azartspēļu jomā ir balstīts uz ekskluzīvo atļauju sistēmu, saskaņā ar kuru, pirmkārt, ir aizliegts organizēt un piedāvāt azartspēles bez administratīvās atļaujas saņemšanas un, otrkārt, valsts iestādes piešķir tikai vienu atļauju attiecībā uz katru no azartspēlēm.

7 Turklāt no pamata lietas materiāliem, kurus Tiesā iesniegusi iesniedzējtiesa, izriet, ka Nīderlandē nav nekādas iespējas interaktīvā veidā piedāvāt azartspēles internetā.

8 *De Lotto*, kas ir privāttiesisks bezpeļņas fonds, ir atļaujas saistībā ar sporta derību organizēšanu īpašnieks. *De Lotto* mērķis saskaņā ar tā statūtiem ir līdzekļu iegūšana no azartspēļu rīkošanas un pēc tam šo līdzekļu sadalīšana starp iestādēm, kas darbojas vispārējās interesēs, it īpaši sporta, fiziskās audzināšanas, sabiedrības labklājības, sabiedriskās veselības un kultūras jomās.

9 *Ladbrokes* sabiedrības darbojas sporta derību organizēšanas jomā un ir pazīstamas ar savām darbībām saistībā ar totalizatoru derībām ("bookmaking"). Savā interneta mājas lapā tās piedāvā vairākas azartspēles, kas galvenokārt saistītas ar sportu. Turklāt tās piedāvā iespēju piedalīties to organizētajās derībās, zvanot uz bezmaksas tālruņa numuru.

10 Pārmetot *Ladbrokes* sabiedrībām, ka tās Nīderlandes iedzīvotājiem piedāvā internetā azartspēles, attiecībā uz kurām tās nav saņēmušas *Wok* paredzēto atļauju, *De Lotto* iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu *Rechtbank Arnhem* (Arnemas pirmās instances tiesa), lai minētajām sabiedrībām piespriestu izbeigt savas darbības.

11 Ar 2003. gada 27. janvāra spriedumu pagaidu noregulējuma tiesnesis apmierināja šo prasību un piesprieda *Ladbrokes* sabiedrībām veikt pasākumus, lai bloķētu Nīderlandes iedzīvotājiem pieeju minēto sabiedrību interneta mājas lapām, kā arī izslēgtu šo iedzīvotāju iespēju piedalīties derībās pa telefonu. Šie pasākumi tika apstiprināti arī ar *Gerechtshof te Arnhem* (Arnemas apelācijas tiesa) un *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa) 2003. gada 2. septembra un 2005. gada 18. februāra spriedumiem.

12 2003. gada 21. februārī *De Lotto* pret *Ladbrokes* sabiedrībām *Rechtbank Arnhem* cēla arī prasību pēc būtības. Ar savu prasību *De Lotto* vēlējās iegūt piespiedu pasākumu, kuru pagaidu noregulējuma tiesnesis noteicis minētajām sabiedrībām, apstiprinājumu. Ar 2005. gada 31. augusta spriedumu šī tiesa apmierināja *De Lotto* prasību un uzdeva minētajām sabiedrībām, nosakot soda naudu, uzturēt bloķēšanas pasākumus attiecībā uz pieeju azartspēlēm internetā vai pa telefonu Nīderlandes iedzīvotājiem. Ņemot vērā, ka *Gerechtshof te Arnhem* šo spriedumu 2006. gada 17. oktobrī apstiprināja, *Ladbrokes* sabiedrības iesniedzējtiesā iesniedza kasācijas sūdzību.

13 Uzskatot, ka Savienības tiesību interpretācija ir nepieciešama, lai tā varētu izskatīt strīdu, *Hoge Raad der Nederlanden* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai uz aizraušanās ar azartspēlēm kontroli orientēta, ierobežojoša valsts azartspēļu politika, kas patiesi veicina to, ka ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu noteiktie mērķi, proti, spēļu atkarības ierobežošana un krāpšanas apkarošana, tiek sasniegti tādā veidā, ka, regulējot azartspēļu piedāvājumu, spēļu apjoms kļūst (daudz) ierobežotāks, nekā tas būtu bez valsts regulēšanas sistēmas, atbilst Eiropas Kopienu Tiesas judikatūrā, it īpaši 2003. gada 6. novembra spriedumā lietā C-243/01 *Gambelli* [u.c.] (*Recueil*, I-13031. lpp.), formulētajam nosacījumam, ka ar derībām saistītas darbības tiek ierobežotas saskaņotā un sistemātiskā veidā arī tad, ja atļaujas īpašniekam vai īpašniekiem ir atļauts savu azartspēļu piedāvājumu padarīt atraktīvu ar jaunu azartspēļu ieviešanu, ar reklāmu pievēršot plašas sabiedrības uzmanību savam piedāvājumam un tādā veidā atturot (potenciālos) spēlētājus no azartspēļu nelegālā piedāvājuma (skat. Tiesas 2007. gada 6. marta spriedumu apvienotajās lietās C-338/04, C-359/04 un C-360/04 *Placanica* [u.c.] (Krājums, I-1891. lpp., 55. punkta beigas)?

2) a) Pieņemot, ka azartspēļu politikas valsts tiesiskais regulējums atbilst EKL 49. pantam, vai valsts tiesnesim attiecībā uz tā piemērošanu konkrētā gadījumā būtu vienmēr jāpārbauda, vai veicamais pasākums, piemēram, rīkojums ar šajā sakarā pieejamu programmatūru padarīt nepieejamu kādu interneta vietni, kas attiecīgās dalībvalsts rezidentiem piedāvā piedalīties tajā piedāvātajās azartspēlēs, pats par sevi un konkrētajos lietas apstākļos atbilst nosacījumam, ka pasākumam patiesi jāatbilst valsts tiesiskā regulējuma pamatojumam izvirzītajiem mērķiem, kā arī vai no šī regulējuma un tā piemērošanas izrietošais pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums, ņemot vērā šos mērķus, nav nesamērīgs;

b) vai, atbildot uz otrā jautājuma a) punktu, izšķiroša nozīme ir tam, vai attiecīgo pasākumu ierosina un uzliek nevis valsts iestāde valsts tiesiskā regulējuma piemērošanas ietvaros, bet gan civilprocesa ietvaros, kad azartspēļu rīkotājs, kurš darbojas ar nepieciešamo atļauju, pieprasa veikt pasākumu, no civiltiesību viedokļa atsaucoties uz pret viņu vērstu neatļautu darbību, jo pretējā puse procesā neievēro attiecīgo valsts tiesisko regulējumu un tādā veidā gūst negodīgu pārsvaru pār lietas dalībnieku, kam ir darbības veikšanai nepieciešamā atļauja?

3) Vai EKL 49. pants ir interpretējams tādējādi, ka šīs normas piemērošanas rezultātā kādas dalībvalsts atbildīgā valsts iestāde, pamatojoties uz šajā dalībvalstī esošo slēgto atļauju sistēmu azartspēļu pakalpojumu piedāvāšanai, nevar aizliegt to, ka pakalpojuma sniedzējs, kam citā dalībvalstī jau ir izdota atļauja šo pakalpojumu sniegšanai internetā, šos pakalpojumus sniedz internetā arī pirmajā dalībvalstī?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

14 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, kas vērsts uz spēļu atkarības ierobežošanu, kā arī krāpšanas apkarošanu un kas patiesi veicina ar attiecīgo valsts regulējumu noteikto mērķu sasniegšanu, var tikt uzskatīts par tādu, kas ierobežo ar derībām saistītas darbības saskaņotā un sistemātiskā veidā arī tad, ja ekskluzīvās atļaujas īpašniekam vai īpašniekiem ir atļauts savu azartspēļu piedāvājumu padarīt atraktīvu tirgū ar jaunu azartspēļu ieviešanu un reklāmu.

15 EKL 49. pantā ir prasība ne tikai novērst jebkādu citā dalībvalstī reģistrēta pakalpojumu sniedzēja diskrimināciju tā valstiskās piederības dēļ, bet arī atcelt jebkuru ierobežojumu — pat ja to vienādi piemēro valsts un citu dalībvalstu pakalpojumu sniedzējiem —, ja tas ir tāds, kas aizliedz, traucē vai padara darījumus mazāk pievilcīgus pakalpojumu sniedzējam, kurš reģistrēts citā dalībvalstī, kurā tas likumīgi sniedz līdzīgus pakalpojumus. Turklāt no pakalpojumu sniegšanas brīvības ieguvējs ir kā pakalpojumu sniedzējs, tā arī to saņēmējs (2009. gada 8. septembra spriedums lietā C-42/07 *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, Krājums, I-7633. lpp., 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

16 Ir skaidrs, ka tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram azartspēļu organizēšanai un piedāvāšanai ir piemērojama ekskluzīvo tiesību sistēma, saskaņā ar kuru atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam un saskaņā ar kuru jebkuram citam uzņēmējam, tostarp arī citā dalībvalstī reģistrētam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgās dalībvalsts teritorijā piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma, ierobežo EKL 49. pantā paredzēto pakalpojumu sniegšanas brīvību (iepriekš minētais spriedums lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 52. punkts, kā arī vēl pasludināmais spriedums lietā C-203/08 *Sporting Exchange*, Krājums, I-4695. lpp., 24. punkts).

17 Tomēr ir jāizvērtē, vai šāds ierobežojums ir pieņemams, pamatojoties uz EKL 45. un 46. pantā skaidri paredzētajiem izņēmumiem, kas piemērojami šajā jomā saskaņā ar EKL 55. pantu, vai atbilstoši Tiesas judikatūrai pamatots ar primāriem vispārīgo interešu apsvērumiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 55. punkts).

18 Ar EKL 46. panta 1. punktu tiek pieļauti ierobežojumi, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības interesēm. Šajā sakarā Tiesas judikatūrā ir atzīta virkne tādu primāru vispārējo interešu apsvērumu, ar kuriem var pamatot minētos ierobežojumus, kā patērētāju aizsardzība, krāpšanas novēršana un izvairīšanās no pilsoņu pamudināšanas uz pārmērīgiem izdevumiem saistībā ar spēli, kā arī sabiedriskās kārtības traucējumu vispārīga novēršana (iepriekš minētais spriedums lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 56. punkts).

19 Šādā kontekstā morālās, reliģiskās vai kultūras īpatnības, kā arī ar spēlēm un derībām saistītās sekas, kas morāli un finansiāli kaitē indivīdam un sabiedrībai, var būt pamats pietiekamai valsts iestāžu rīcības brīvībai, lai noteiktu patērētāja un sabiedriskās kārtības aizsardzības prasības (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Gambelli* u.c., 63. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Placanica* u.c., 47. punkts).

20 Dalībvalstis saskaņā ar savu vērtību skalu var brīvi noteikt savas politikas mērķus azartspēļu jomā un vajadzības gadījumā precīzi definēt nepieciešamo aizsardzības līmeni. Tomēr to noteiktajiem ierobežojumiem ir jāatbilst no Tiesas judikatūras izrietošajām prasībām, it īpaši attiecībā uz samērīgumu (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedums apvienotajās lietās *Placanica* uc., 48. punkts, kā arī lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 59. punkts).

21 Ierobežojumiem, kas pamatoti ar šī sprieduma 18. punktā norādītajiem iemesliem, ir jābūt piemērotiem, lai nodrošinātu izvirzīto mērķu sasniegšanu tādējādi, ka šiem ierobežojumiem ir saskaņotā un sistemātiskā veidā jāveicina ar derībām saistīto darbību ierobežošana (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Gambelli* u.c., 67. punkts).

22 Saskaņā ar Tiesas judikatūru valsts tiesām ir jāpārbauda, vai dalībvalstu tiesiskais regulējums tiešām atbilst mērķiem, kas varētu attaisnot minētos ierobežojumus, un vai dalībvalstu noteiktie ierobežojumi nešķiet nesamērīgi, ņemot vēra šos mērķus (iepriekš minētie spriedumi lietā *Gambelli* u.c., 75. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Placanica* u.c., 58. punkts).

23 Šajā gadījumā no pirmā iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma formulējuma izriet, ka šī tiesa ir skaidri identificējusi *Wok* izvirzītos mērķus, proti, patērētāju aizsardzība, ierobežojot spēļu atkarības, kā arī krāpšanas apkarošana, un, ka tā uzskata, ka valsts tiesiskais regulējums pamata lietā patiesi atbilst šiem mērķiem un nepārsniedz to, kas nepieciešams, lai tos sasniegtu.

24 Iesniedzējtiesai tomēr ir šaubas par valsts tiesiskā regulējuma saskaņoto un sistemātisko raksturu, jo tajā ir izvirzīti šī sprieduma iepriekšējā punktā minētie mērķi, tajā pašā laikā atļaujot saimnieciskās darbības subjektiem, kuriem Nīderlandē ir ekskluzīvā atļauja organizēt azartspēles, starp kuriem ir arī *De Lotto*, piedāvāt jaunas spēles un ar reklāmas palīdzību padarīt savu piedāvājumu tirgū atraktīvu.

25 Kā Tiesa jau ir atzinusi, kontrolēta izplatības politika azartspēļu jomā var katrā ziņā būt saderīga ar mērķi piesaistīt atļautām un reglamentētām darbībām spēlētājus, kas nodarbojas ar aizliegtām nelegālām spēlēm un derībām. Lai sasniegtu šo mērķi, atļautajiem uzņēmumiem ir jābūt uzticamai, bet vienlaikus arī izdevīgai alternatīvai aizliegtajām darbībām, kas nozīmē plašu spēļu piedāvājumu, noteikta apjoma reklāmu un jaunu izplatīšanas tehnoloģiju izmantošanu (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Placanica* u.c., 55. punkts).

26 Lai arī ir skaidrs, ka iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Placanica* u.c. pamatojumi izriet no mērķa apkarot noziedzību azartspēļu jomā, savukārt pamata lietā Nīderlandes tiesiskais regulējums ir vērsts arī uz spēļu atkarības ierobežošanu, šie abi mērķi ir jāizvērtē kopā, jo tie abi kalpo patērētāju aizsardzības un sabiedriskās kārtības nodrošināšanai (šajā ziņā skat. 1994. gada 24. marta spriedumu lietā C-275/92 *Schindler*, *Recueil*, I-1039. lpp., 58. punkts; 1999. gada 21. septembra spriedumu lietā C-124/97 *Läärä* u.c., *Recueil*, I-6067. lpp., 33. punkts, kā arī 1999. gada 21. oktobra spriedumu lietā C-67/98 *Zenatti*, *Recueil*, I-7289. lpp., 31. punkts).

27 Iesniedzējtiesai ir jānovērtē, ņemot vērā tajā izskatāmās lietas apstākļus, vai valsts tiesiskais regulējums pamata lietā tiktāl, ciktāl tas atļauj ekskluzīvās atļaujas īpašniekiem piedāvāt jaunas spēles un reklamēt tās, ir uzskatāms par tādu, kas ietilpst kontrolētas azartspēļu izplatības politikas jomā kā mērķis ir ievadīt vēlmi spēlēt legālā vidē.

28 Ja būtu skaidrs, ka Nīderlandes Karaliste īsteno spēcīgu azartspēļu izplatības politiku, pārmērīgā veidā pamudinot un veicinot patērētājus piedalīties šajās darbībās, galvenokārt tāpēc, lai no tām gūtu ienākumus, un ka šī iemesla dēļ sociālo pasākumu finansēšana ar nodevu, ar ko apliek ieņēmumus no atļautām azartspēlēm, nav papildu labums, bet gan šīs dalībvalsts ieviestās ierobežojošās politikas reālais attaisnojums,

no tā būtu jāsecina, ka šāda politika neierobežo ar azartspēlēm saistītās darbības saskaņotā un sistemātiskā veidā un tātad nav piemērota, lai sasniegtu mērķi saistībā ar patērētāju atkarības no šīm spēlēm ierobežošanu.

29 Šī vērtējuma kontekstā iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ar nelegālajām spēlēm saistītās darbības Nīderlandē var radīt ievērojamu problēmu un vai atļauto un legālo spēļu izplatīšana varētu būt piemērota, lai risinātu šo problēmu.

30 Tā kā mērķi aizsargāt patērētājus no spēļu atkarības būtībā ir grūti savienot ar azartspēļu izplatības politiku, kurai galvenokārt raksturīga jaunu spēļu radīšana un to reklamēšana, šādu politiku nevar uzskatīt par saskaņotu, ja vien nelikumīgo darbību apmērs nav nozīmīgs un ja ieviestie pasākumi būtu vērsti, lai novirzītu patērētāju vēlmi spēlēt legālā vidē.

31 Ir jāņem vērā arī fakts, kā arī to tiesas sēdē norādījis *De Lotto*, ka azartspēļu pieprasījums Nīderlandē jau ir būtiski pieaudzis, it īpaši nelegālo azartspēļu jomā.

32 Valsts tiesiskais regulējums pamata lietā ir vērsts ne tikai uz noziedzības apkarošanu azartspēļu jomā, bet arī uz patērētāju aizsardzības nodrošināšanu. Līdz ar to ir jāatrod taisnīgs līdzsvars starp atļauto azartspēļu kontrolētu izplatību nolūkā padarīt to piedāvājumu atraktīvu sabiedrībai un nepieciešamību pēc iespējas samazināt patērētāju atkarību no šādām spēlēm.

33 Šajā novērtējumā var būt lietderīgi daži fakti, kas izriet no Tiesai iesniegtajiem materiāliem.

34 Saskaņā ar 2004. gada lēmuma par *De Lotto* ekskluzīvo atļauju organizēt sporta derības nosacījumiem šis "fonds nodrošina, ka ar klientu meklēšanu un reklāmu saistītās darbības ir saprātīgas un līdzsvarotas, ka arī nodrošina cīņu pret pārmērīgu dalību spēlēs, kas organizētas saskaņā ar šo lēmumu".

35 Turklāt ar 2004. gada 23. jūnija vēstuli Nīderlandes tieslietu ministrs atļaujas īpašniekiem pieprasīja "būtiski samazināt reklāmas paziņojumu skaitu, kā arī izveidot reklāmu ierobežojošas politikas ietvaru un saturu, izstrādājot ar azartspēlēm saistīto uzņēmēju uzvedības un reklāmas kodeksu, kas tiem visiem ir piemērojams". Šis kodekss Nīderlandē stājās spēkā 2006. gada 15. februārī.

36 Šie fakti varētu izraisīt valsts iestāžu interesi stingri ierobežot azartspēļu izplatību Nīderlandē.

37 Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai azartspēļu tirgus attīstība Nīderlandē ir tāda, kas norāda uz to, ka saistībā ar azartspēļu izplatību pastāv šīs dalībvalsts iestāžu efektīva kontrole gan attiecībā uz ekskluzīvās atļaujas īpašnieku izvērstās reklāmas apjomu, gan attiecībā uz to radītajām jaunajām spēlēm un tātad piemērotā veidā apvienojot valsts tiesiskā regulējumā izvirzīto mērķu vienlaicīgu sasniegšanu.

38 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild tādējādi, ka tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, kas vērsts uz spēļu atkarības ierobežošanu, kā arī krāpšanas apkarošanu un kas patiesi veicina attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma mērķu sasniegšanu, var tikt uzskatīts par tādu, kas ierobežo ar derībām saistītas darbības saskaņotā un sistemātiskā veidā arī tad, ja ekskluzīvās atļaujas īpašniekam vai īpašniekiem ir atļauts savu azartspēļu piedāvājumu padarīt atraktīvu tirgū ar jaunu azartspēļu ieviešanu un reklāmu. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ar nelegālajām spēlēm saistītas darbības attiecīgajā dalībvalstī var radīt ievērojamu problēmu, kuru risināt varētu legālo spēļu izplatība, un vai šī izplatība nepastāv tādā apmērā, lai to varētu uzskatīt par nesavienojamu ar mērķi ierobežot minēto atkarību.

Par otro jautājumu

39 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai piemērojot dalībvalsts tiesisko regulējumu azartspēļu jomā, kas atbilst EKL 49. pantam, valsts tiesnesim konkrētā gadījumā būtu vienmēr jāpārbauda, vai izpildes pasākums, kas orientēts uz minētā tiesiskā regulējuma ievērošanu, ir piemērots regulējuma mērķa sasniegšanai un vai tas atbilst samērīguma principam. Minētā tiesa arī jautā, vai, atbildot uz šo jautājumu, izšķiroša nozīme ir tam, vai attiecīgo pasākumu ierosina nevis valsts iestāde, bet gan privātpersona civilprocesa ietvaros.

40 Kā tas jau norādīts šī sprieduma 22. punktā, valsts tiesām ir jāpārbauda, vai dalībvalstu tiesiskais regulējums, kas ierobežo Līgumā paredzēto pamatbrīvību, ir piemērots, lai nodrošinātu vispārējo interešu izvirzītos mērķus, pamatojoties uz kuriem var attaisnot minēto tiesisko regulējumu, un vai šajā tiesiskajā regulējumā paredzētie ierobežojumi nav nesamērīgi, ņemot vērā minētos mērķus.

41 Otrā jautājuma formulējums ir balstīts uz pieņēmumu, saskaņā ar kuru Nīderlandes tiesiskais regulējums azartspēļu jomā atbilst EKL 49. pantam.

42 Pamata lietā EKL 49. pantā paredzētās pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums izriet tieši no *Wok* noteikumiem tiktāl, ciktāl saskaņā ar minētajiem noteikumiem azartspēļu organizēšanai un rīkošanai ir piemērojama ekskluzīvo tiesību sistēma, saskaņā ar kuru atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam un atbilstoši kurai jebkuram citam uzņēmējam, tostarp arī citā dalībvalstī reģistrētam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgās dalībvalsts teritorijā piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma.

43 Tāds izpildes pasākumus, kurš paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā pamata lietā, kā rīkojums, kuru pagaidu noregulējuma tiesnesis izdevis *Ladbrokes* sabiedrībām, lai bloķētu Nīderlandes iedzīvotājiem pieeju šo sabiedrību interneta mājas lapām, kā arī izslēgtu šo iedzīvotāju iespēju piedalīties derībās pa telefonu, ir būtisks aizsardzības elements, kuru šī dalībvalsts vēlas nodrošināt savā teritorijā azartspēļu jomā un kuru tātad nevar uzskatīt par papildu ierobežojumu, salīdzinājumā ar to, kas izriet tieši no *Wok* noteikumiem.

44 Minētais izpildes pasākums tikai nodrošina Nīderlandes tiesiskā regulējuma lietderīgo iedarbību azartspēļu jomā. Bez šāda pasākuma *Wok* paredzētajam aizliegumam nebūtu nekādas iedarbības, jo saimnieciskās darbības subjektiem, kuriem nav valsts iestāžu atļaujas, būtu tiesības piedāvāt azartspēles Nīderlandes tirgū.

45 Tā kā valsts tiesas uzliktais izpildes pasākums pats par sevi nerada papildu ierobežojumus tirgū, tā saderības ar Savienības tiesībām pārbaude ir cieši saistīta ar valsts tiesas veicamo pārbaudi par to, vai *Wok* atbilst ar EKL 49. pantam.

46 Šādos apstākļos, pretēji *Ladbrokes* sabiedrību apgalvojumiem, vairs nav jāpārbauda, vai izpildes pasākums tik tiešām ir pamatojams ar primāru vispārējo interešu apsvērumu, vai tas ir piemērots, lai sasniegtu mērķus, kas vērsti uz spēļu atkarības ierobežošanu un krāpšanas apkarošanu, ne arī tas, vai šis pasākums nepārsniedz to, kas nepieciešams minēto mērķu sasniegšanai.

47 Turklāt iesniedzējtiesā izskatāmās lietas risinājumu neietekmē apstāklis, ka šis izpildes pasākums tika veikts valsts iestāžu iejaukšanās rezultātā, lai nodrošinātu valsts tiesiskā regulējuma ievērošanu vai arī pēc privātpersonas pieprasījuma civilprocesa ietvaros nolūkā aizsargāt tiesības, kas tai pienākas saskaņā ar minēto tiesisko regulējumu.

48 Šī strīda priekšmets ir par EKL 49. panta piemērošanu, ar kura noteikumiem indivīdiem tiek piešķirtas tiesības, uz kurām tie var atsaukties tiesā un kuras ir jānodrošina valstu tiesām (skat. 1974. gada 3. decembra spriedumu lietā 33/74 *Van Binsbergen*, *Recueil*, 1299. lpp., 27. punkts, un 2007. gada 11. janvāra spriedumu lietā C-208/05 *ITC*, Krājums, I-181. lpp., 67. punkts).

49 Valsts tiesām, neatkarīgi no procesuālajām darbībām, saskaņā ar kurām tajās iesniegta prasība, ir jāveic jebkādi vajadzīgie pasākumi, lai gadījumos, kad dalībvalstī ir jāpiemēro Savienības tiesības, tiktu nodrošināta saimnieciskās darbības subjektu pakalpojumu sniegšanas brīvība.

50 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz otro jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka, piemērojot dalībvalsts tiesisko regulējumu azartspēļu jomā, kas atbilst EKL 49. pantam, valsts tiesai konkrētā gadījumā nav vienmēr jāpārbauda, vai izpildes pasākums, kas orientēts uz minētā tiesiskā regulējuma ievērošanu, ir piemērots regulējumā

izvirzītā mērķa sasniegšanai un vai tas atbilst samērīguma principam, ja šis pasākums ir nepieciešams, lai nodrošinātu šī tiesiskā regulējuma lietderīgo iedarbību, un tas neietver nekādus papildu ierobežojumus salīdzinājumā ar tiem, kas izriet no šī tiesiskā regulējuma. Turklāt iesniedzējtiesā izskatāmās lietas risinājumu neietekmē apstāklis, ka šis izpildes pasākums tika pieņemts valsts iestāžu iejaukšanās rezultātā, lai nodrošinātu valsts tiesiskā regulējuma ievērošanu vai arī pēc privātpersonas pieprasījuma civilprocesa ietvaros nolūkā aizsargāt tiesības, kas tai pienākas saskaņā ar minēto tiesisko regulējumu.

Par trešo jautājumu

51 Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, atbilstoši kuram azartspēļu organizēšanai un rīkošanai ir piemērojama ekskluzīvo tiesību sistēma, saskaņā ar kuru atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam un saskaņā ar kuru jebkuram citam uzņēmējam, tostarp arī citā dalībvalstī reģistrētam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgās dalībvalsts teritorijā piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma.

52 Uz šo jautājumu ir attiecināms tas pats tiesiskais ietvars, kurā ietilpst pirmais uzdotais jautājums iepriekš minētajā lietā, kurā pasludināts spriedums *Sporting Exchange*, un šie abi jautājumi ir identiski.

53 *Ladbrokes* sabiedrības uzsver, ka tās ir Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes piešķirtas atļaujas īpašnieces, saskaņā ar kuru tām ir atļauts piedāvāt sporta derības un citas azartspēles internetā, kā arī pa telefonu, un tās šajā dalībvalstī ir pakļautas ļoti stingriem tiesību aktiem nolūkā apkarot krāpšanu un azartspēļu atkarību. Tās arī apgalvo, ka, ja viena dalībvalsts ir noteikusi ierobežojumus saistībā ar azartspēlēm, tai ir jāņem vērā fakts, ka sabiedrības intereses, kas pamato minēto ierobežojumu, jau vienreiz ir aizsargātas ar noteikumiem, kurus ieviesusi tā dalībvalsts, kurā pakalpojumu sniedzējs ir saņēmis atļauju rīkot azartspēles. Kontrolei un aizsardzības pasākumiem nevajadzētu dublēties.

54 Šajā sakarā ir jānorāda, ka internetā piedāvāto azartspēļu jomā nav veikta saskaņošana Eiropas Savienības līmenī. Tādēļ dalībvalstij ir tiesības uzskatīt, ka tikai tas vien, ka tāds pakalpojumu sniedzējs kā *Ladbrokes* sabiedrības legāli piedāvā minētajā jomā ietilpstošus pakalpojumus internetā citā dalībvalstī, kurā atrodas tā juridiskā adrese, un uz to faktiski jau attiecas šīs citas dalībvalsts tiesību normas un kompetento iestāžu kontrole, nav pietiekama garantija patērētāju aizsardzībai pret krāpšanas un noziedzības riskiem, ņemot vērā grūtības, ar kurām šajā sakarā var nākties saskarties dalībvalstij, kurā atrodas pakalpojumu sniedzēja juridiskā adrese, lai izvērtētu pakalpojumu sniedzēju profesionālo godīgumu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 69. punkts).

55 Turklāt, tā kā nav tieša kontakta patērētāja un pakalpojumu sniedzēja starpā, internetā piedāvātās azartspēles ietver dažāda rakstura un mēroga riskus saistībā ar iespējamu pakalpojumu sniedzēju izdarītu patērētāju krāpšanu salīdzinājumā ar šo spēļu tradicionālo tirgu (iepriekš minētais spriedums lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 70. punkts).

56 Faktu, ka uzņēmējs, kurš piedāvā azartspēles internetā, attiecīgajā dalībvalstī nenodarbojas ar aktīvu tirdzniecības politiku, it īpaši tādēļ, ka tas tās nereklamē šajā dalībvalstī, nevar uzskatīt par tādu, kas ir pretrunā šī sprieduma divos iepriekšējos punktos minētajiem apsvērumiem. Šie apsvērumi ir balstīti tikai uz sekām saistībā ar pieeju azartspēlēm internetā, nevis uz potenciāli atšķirīgajām sekām atkarībā no tā, vai šis uzņēmējs savus pakalpojumus piedāvā aktīvā vai pasīvā veidā.

57 No tā izriet, ka pamata lietā apskatāmais ierobežojums, ņemot vērā azartspēļu piedāvāšanas internetā īpatnības, ir uzskatāms par pamatotu ar cīņu pret krāpšanu un noziedzību (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin*, 72. punkts).

58 Uz trešo jautājumu tātad ir jāatbild, ka EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, atbilstoši kuram azartspēļu organizēšanai un rīkošanai ir piemērojama ekskluzīvo tiesību sistēma, saskaņā ar kuru atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam un saskaņā ar kuru jebkuram citam uzņēmējam, tostarp arī citā dalībvalstī reģistrētam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgās dalībvalsts teritorijā piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma.

Par tiesāšanās izdevumiem

59 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nosprież:

1) tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, kas vērsts uz spēļu atkarības ierobežošanu, kā arī krāpšanas apkarošanu un kas patiesi veicina attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma mērķu sasniegšanu, var tikt uzskatīts par tādu, kas ierobežo ar derībām saistītas darbības saskaņotā un sistemātiskā veidā arī tad, ja ekskluzīvās atļaujas īpašniekam vai īpašniekiem ir atļauts savu azartspēļu piedāvājumu padarīt atraktīvu tirgū ar jaunu azartspēļu ieviešanu un reklāmu. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai ar nelegālajām spēlēm saistītas darbības attiecīgajā dalībvalstī var radīt ievērojamu problēmu, kuru risināt varētu legālo spēļu izplatība, un vai šī izplatība nepastāv tādā apmērā, lai to varētu uzskatīt par nesavienojamu ar mērķi ierobežot minēto atkarību;

2) piemērojot dalībvalsts tiesisko regulējumu azartspēļu jomā, kas atbilst EKL 49. pantam, valsts tiesai konkrētā gadījumā nav vienmēr jāpārbauda, vai izpildes pasākums, kas orientēts uz minētā tiesiskā regulējuma ievērošanu ir piemērots regulējumā izvirzītā mērķa sasniegšanai un vai tas atbilst samērīguma principam, ja šis pasākums ir nepieciešams, lai nodrošinātu šī tiesiskā regulējuma lietderīgo iedarbību, un tas neietver nekādus papildu ierobežojumus salīdzinājumā ar tiem, kas izriet no šī tiesiskā regulējuma. Turklāt iesniedzējtiesā izskatāmās lietas risinājumu neietekmē apstāklis, ka šis izpildes pasākums tika pieņemts valsts iestāžu iejaukšanās rezultātā, lai nodrošinātu valsts tiesiskā regulējuma ievērošanu vai arī pēc privātpersonas pieprasījuma civilprocesa ietvaros nolūkā aizsargāt tiesības, kas tai pienākas saskaņā ar minēto tiesisko regulējumu;

3) EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā nav tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, atbilstoši kuram azartspēļu organizēšanai un rīkošanai ir piemērojama ekskluzīvo tiesību sistēma, saskaņā ar kuru atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam un saskaņā ar kuru jebkuram citam uzņēmējam, tostarp arī citā dalībvalstī reģistrētam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgās dalībvalsts teritorijā piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma.

[Paraksti]